

Via het wandelpad daal je af in een bekoorlijk landschap. Een wonder dat het hier niet drukker is.

Navarra

Van bergweide naar woestijn in 1 dag

Nét onder de Pyreneeën, in de Spaanse provincie Navarra, ontdekt fotograaf Niels Kooyman een wereld vol tegenstellingen. Sappige bergweides en een woeste woestijn liggen hier hemelsbreed maar 110 kilometer van elkaar. Je komt er ogen tekort. En nachtrust, met een uil naast je hotel.

TEKST EN FOTO'S NIELS KOOYMAN

Dan de 2.500 soorten planten in Navarra zijn er 260 uniek in de wereld

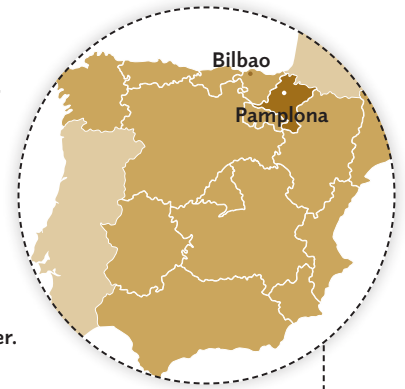
Pelgrim François en zijn pakezel.

Twintig tinten terracotta in Bardenas Reales.

Heen & weer
 Vanaf Schiphol vertrekken dagelijks rechtstreekse vluchten naar Bilbao vanaf € 99 voor een retour, en met een tussenstop kun je ook naar Pamplona vliegen. Maar ook met de auto is Navarra goed bereikbaar. De afstand Utrecht-Pamplona is 1.340 kilometer.

Waarom is de regio Navarra zo weinig bekend bij het grote publiek? Ik vraag het me tijdens mijn rondreis telkens af. Een buitenmens kan hier zijn hart ophalen. Binnen de grenzen van deze autonome deelstaat is de variatie aan landschappen en natuurlijke rijkdom namelijk groot. En geen gefabriceerde 'nieuwe natuur', nee, oorspronkelijk natuurschoon van de bovenste plank. Met bijbehorende flora en fauna die niet kinderachtig zijn: van lammergier tot bruine beer en maar liefst 70 soorten orchideeën, waaronder de bijenorchis. Van de 2.500 soorten planten zijn er 260 uniek in de wereld, en de hoeveelheid ongewervelde diersoorten is niet eens volledig bekend.

door steunberen. Een bizar landschap. Miljoenen jaren geleden viel hier een met sediment gevuld meer droog en sindsdien knagen wind en regenval aan de kleimassa van Bardenas Reales, nu een 420 km² groot biosfeerreservaat in het zuidoosten van Navarra. Dan maakt gids Alzaga plotseling een serie lenige sprongen van de ene kleurug naar de andere en daalt zo af naar de bodem van een stroomgeul, een zogenoemde *arroyo*. Enkele meters lager dan zo-even, zonder zicht op het omliggende landschap, is de vegetatie groen en uitbundig. Niet zo vreemd, want al snel stuiten we op poeltjes, achtergebleven na de laatste regen. Alzaga wijst op sporen in de vochtige bodem: tamelijk verse pootafdrukken van een wild zwijn. Dat is wel het laatste dier dat ik hier had verwacht.

Bijenorchis

Op de rand van de kloof in reservaat Nacedero del Urederra groeit walstro.

Vale gier

Keiharde woestijn

Water mag dan de vormgever zijn van Bardenas Reales, een woestijnlandschap ten zuiden van Pamplona, toch is alles onder mijn voeten gortdroog als ik mijn eerste stappen zet op klei zo hard als beton. Er groeit hier niets dan wat stoffige plukjes gras. Voor me loopt in bijpassende kaki kleding gids Enrique Alzaga, een gedrongen en tanige man met een zongebruind gezicht dat verraadt dat hij vaak buiten is. We dringen verder door in de immense kleiwoestijn. In de verte zijn kliffen zichtbaar, zeker 40 meter hoog. De verticale wanden lijken te worden geschraagd

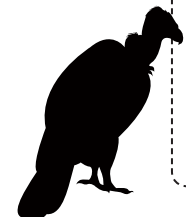
Stekelig hapje

Op een uitzichtpunt niet ver van het bezoekerscentrum werp ik een laatste blik op het reservaat, dat de gehele horizon bestrijkt. In het luchtruim erboven klinkt een opgewekt "pruut-pruut", de roep van een vogel die voor het blote oog niet zichtbaar is. "De bijeneter is misschien wel de mooiste vogel van Europa, maar zeker die van Bardenas Reales", zegt Alzaga. Hij overdrijft niet: een azuurblauwe buik, felgele keel, bontgeschakeerde rug en een rood oog in een zwarte teugel. Bijeneters broeden in tunnels die ze graven in steile wanden en ze

Jakobsroute

De jakobsmantel of sint-jakobs-schelp, het tweekleppige weekdier dat voorkomt in de Middellandse Zee en Atlantische Oceaan, is het symbool waarmee het pad naar Santiago de Compostela is gemarkeerd.

Erg aantrekkelijk, dat zwembadblauwe water, ware het niet dat het ijs- en ijskoud is

De Pyrenese desman is gevaarlijk zeldzaam.

Navarra in een notendop

Birding Navarra is een organisatie waarin hotels, natuurgidsen, buitensportcentra en reisorganisaties verenigd zijn die opereren met respect voor hun omgeving. Op hun site birding.navarra.es (ook in het Nederlands) vind je een overzicht van natuurgebieden, wandel- en fietsroutes, adressen van accommodaties en activiteitenbedrijven. Ook kun je een complete lijst van voorkomende vogels (310 soorten) downloaden en worden locaties voor vogelobservatie aanbevolen op de site.

Westerse smaragdhagedis.

Beukenbos Irati in de Pyreneeën.

Bronbos Xorroxin in Baskenland.

> vangen hun steekgrage insecten al vliegend, een kunststukje op zich. Enkele dagen voordat ik de stoffige woestijn Bardenas Reales bezocht, startte ik mijn reis in de Pyreneeën. Het contrast had niet groter kunnen zijn. Bronnen, frisgroen loofbos, bergweides inclusief massieve chalets: het landschap lijkt zo uit Oostenrijk te komen. Dit deel van Navarra wordt gezien als de bakermat van de Basken en hun taal, het Euskara. Zugarramurdi bijvoorbeeld, is de Baskische naam voor een grot bij het plaatsje Elizondo. In de late middeleeuwen hielden heksen hier rituele bijeenkomsten. Nu ligt de indrukwekkende ondergrondse ruimte er vredig bij, als een half overkapte zentuin. Ook het beekje dat door de ruim 100 meter lange rotstunnel kabbelt, oogt onschuldig, maar het alter ego van Infernuko Erraka (beek uit de hel) is wel degelijk verantwoordelijk voor het uithollen van het gesteente boven mij.

Zeldzame nachtmol

De wetenschap dat in de beekjes op landgoed Señorío de Bertiz de Pyrenese desman leeft, is een spannende. Dit zeldzame nachtdiertje is een mollensoort met een zeer beweeglijke snuit en zwemvliezen. De dieren jagen onder water op kreeften, visjes en insecten. Helaas geen desmannen voor mij. Ik heb slechts tijd voor een korte wandeling door de botanische tuin van dit eeuwenoude familiebezit. Door de uitgestrekte beukenbossen van Irati rijd ik

vervolgens naar Orreaga-Roncesvalles en bezoek daar het monumentale klooster dat pelgrims onderdak biedt op hun wandeltocht naar bedevaartsoord Santiago de Compostela. Het is strategisch gelegen langs een bergpas waar pelgrims vanuit Frankrijk de Pyreneeën kunnen slechten. Tijdens een wandeling rond het klooster, net boven de boomgrens, ontmoet ik de 65-jarige pelgrim François en zijn pakezel. Zij hebben er al 23 dagen op zitten, vanuit de Dordogne. Na het nemen van wat foto's wens ik het stel sterkte. De finish is nog 800 kilometer ver.

Ijsvogelblauw én ijskoud

Soms beland je tijdens een reis op een plek die zo mooi en bijzonder is, dat je denkt: iedereen zou moeten weten van het bestaan. Zo'n plek is reservaat Nacedero del Urederra, onderdeel van het veel grotere (ruim 160 km²) natuurpark Urbasa-Andia. Hier ontspringen in een 300 meter diepe, hoefijzervormige kloof bronnen waarvan het water zo blauw is dat een overvliegende ijsvogel van bovenaf gezien onzichtbaar zou zijn. Zwembadblauw; erg aantrekkelijk, ware het niet dat het water ijskoud is.

Het gebied is niet alleen mooi, het is ook een vogelparadijs: vale gier, blauwe rotslijster, waterspreeuw, alpenkauw en -kraai. Met mij heeft het er een fan bij. Voor mijn vertrek uit Spanje overnacht ik in Pamplona. Buiten het hotel in de binnenstad klinkt een herhaaldelijk klagend geluid. Het is een dwergooruil, een kleine, onopvallend levende uilensoort die voorkomt in parken en boomgaarden. Een bijzondere waarneming, zeker in een drukke stad, en mijn eerste vanaf een hotelbed. Navarra blijft verrassen. 🐦

Van boven naar beneden:

- bijeneter
- blauwe rotslijster
- waterspreeuw
- alpenkauw